

## РЕЦЕНЗИЯ

Във връзка с дисертационен труд **„Монументалността като характеристика на формата. Проблеми при пластичния изказ в скулптурата на Любомир Далчев от 60 – те и 70-те години”** за придобиване на образователно-научна степен **„Доктор”**.

Автор: Орлин Русев Иванов.

Научен ръководител: проф. Емил Попов

От проф. Христо Харалампиев – преподавател в катедра „Рисуване и моделиране” при Архитектурния факултет на УАСГ.

Орлин Иванов е роден 1979 г. в София. Завършил е ССХУ за приложни изкуства специалност „Метал” 1998 г.

2002 г. – бакалавър по скулптура към НХА. Притежава диплома за педагогическа правоспособност от 2002 г.

2004 г. – магистър по скулптура към НХА. Дипломирал се е при проф. Крум Дамянов. От 2006 г. е редовен асистент в катедра „Рисуване и моделиране” при Архитектурния факултет на УАСГ.

От 2014 г. е задочен докторант към катедра „Скулптура” на НХА. Член на СБХ и сдружение „Денарт”. Участник в редица симпозиуми по скулптура в камък и дърво. Реализирал скулптурна творба „Колона” към парка на Министерство на външните работи – София. Автор на скулптурен ансамбъл към централен площад в град Бенковски. Редовен участник в представителни и групови изложби у нас и в чужбина. Част от резидентна програма „Сите де з,арт” – Париж, Франция, 2014 г.

Съобразно научните интереси на автора и във връзка с представения дисертационен труд, Орлин Иванов декларира публикации, както следва:

1. „За понятието монументална форма на фигуративната скулптура в България”. Докторантска конференция „Проблеми на изящните и приложни изкуства” 2016 г. – НХА.
2. „За монументалната характеристика в скулптурните ескизи на Любомир Далчев от периода на 60-те и 70-те години на ХХ в.” Международна научна конференция

„Теоретични аспекти на визуалните изкуства” 2017 г. ВТУ.

Представеният за рецензиране дисертационен труд се състои от : Текстова част – 182 страници и албумна част, обособена в отделно книжно тяло. Текстовата част се състои от : Увод, три раздела, заключение, справка за приносите и списък на използваната литература. Албумът включва две приложения: приложение №1 представлява илюстративен материал на скулптура малък формат на Любомир Далчев от 60-те и 70-те години на ХХ век. Приложение №2 събира статии и интервюта на Любомир Далчев, касаещи предмета на изследването.

Уводът, макар и най-малък като обем, се явява много важна част от дисертационният труд. Тук убедително се доказва актуалността и необходимостта от подобно изследване в контекста на развитието на българската скулптура. Без съмнение, избраната тема, освен актуалността си притежава и дисертабилен характер, особено когато разсъжденията идват от скулптор, активно работещ в изследваната област, както в практически, така и в педагогически план.

Декларираният предмет на изследването – понятието „монументална форма” и основна теза на труда, че „творчеството на Любомир Далчев притежава пластичен език граден чрез и за монументалната скулптура”, предопределят неговия обхват и граници. Целите на изследването са ясно формулирани. От проследяване на процесите в развитието на пластичния изказ в българската скулптура, през смисловата дефиниция на понятието „монументална скулптурна форма” до професионален анализ на конкретни скулптурни произведения свързани с основния проблем.

Избраната методология е съобразена с характера на изследвания обект. Тази част от дисертационния труд поставя основите и определя посоката на изследването, с цел доказване на вече декларираната теза.

В този смисъл първият раздел на труда е практически историческо проследяване развитието на българската

скулптура в контекста на пластичния и език. Тук се търси логична връзка на общественено-социалната среда и пластичното наследство при оформянето според автора на четири основни етапа:

1. Ролята на пластичните изкуства в обществените пространства след Освобождението.

2. Стремек към национална пластична идентичност между I-та и II-та Световни войни.

3. Навлизането на „иконографията“ на социалистическия реализъм.

4. Развитието на изразните средства в скулптурата през 60-те и 70-те години на XX век.

Така проследени и синтезирани, процесите в развитието на пластичния изказ на българската скулптура съобразно обективните обстоятелства, само по себе си е един от безспорните приноси на дисертационния труд.

Цитирането на отделни автори и произведения от различните исторически периоди, убедително доказват тезата на докторанта за ритмично повтарящи се „пластични кодове“ резултат, както от външно влияние, така и съдържащи местна културна идентичност. Интересна и заслужаваща сериозно внимание е личната теза на автора, че върховите постижения в българската скулптура в изследвания период, са гранично ситуирани историографски спрямо изброените етапи.

Вторият раздел на труда е посветен на изясняване и дефиниране на понятието „монументално“ относно скулптурните произведения. Смятам, че тук се съдържа и основния принос на дисертационния труд. Защото понятието е разгледано от три аспекта. Като тема, като форма и като отношение към съществуващата и новоизградена архитектурна среда. Това е наложително, предвид основната теза на автора и разглеждането на мястото и ролята на произведенията на Любомир Далчев в тази среда.

Предложените три аспекта на понятието „монументално“ са разгледани достатъчно ясно и подкрепени с подходящи примери, които доказват смисъла на тяхната специфична характеристика.

Изследването на смисловия контекст на понятието „монументалност“ в територията на скулптурата, в неговата пълнота и различни посоки, предполага последващите разсъждения и изводи на докторанта, относно формалния изказ и неговото развитие през разглеждания период. Независимо от немалкото публикации на тази тема, в предложениия труд от страна на практикуващ скулптор за първи път се прави опит да се постави рамка на понятието, касаещо една голяма част от проявлението на скулптурата. В този смисъл, предложениия текст има и познавателен характер. В интерес на коректното и изчерпателно изложение по проблема, в края на този раздел се разглежда „смисловия контекст при разграничаването на понятията *кавалетно* и *монументално* в скулптурата през 60-те и 70-те години на 20 век в България.” Тук, заедно със собствените си разсъждения, докторантът демонстрира висока информираност да използва и цитира коректно публикации на автори, свързани с проблема и в интерес на личната си теза. Тази част от текста, представлява логичен преход, към следващия трети раздел от труда, касаещ пространствения изказ на Любомир Далчев през 60-те и 70-те години на XX век.

В този раздел е разгледана скулптурата малък формат на Любомир Далчев, в контекста на монументалната му практика. Съвсем не случайно фокусът на изследването е върху точно тези творби на Любомир Далчев, в които очевидно формалния аспект на понятието „монументално“ е видно и емблематично за автора. Защото една малка по размер творба, въздейства монументално единствено и само посредством пластичния си изказ. Специално внимание се отделя на функционалното им предназначение, както като работни фази и проучвателни ескизи, така и като самостоятелни художествени произведения.

Този раздел е богат откъм цитати на публикации и интервюта от големия български скулптор, изясняващи в голяма степен лабораторията на творческия процес и естетическата и пластическа позиция.

За разлика от предишния раздел, където цитирания материал беше в теоретичен аспект, тук ударението пада върху практическата страна на проблема. Историографски вярно и с подчертано оценъчен характер е проследено развитието на пластическия възглед на Любомир Далчев през периода, в зависимост от обществено-социалния климат и субективното му отношение към него.

Логично и с необходимия респект докторантът завършва дисертационния си труд с отбелязване значението на пластическите търсения на Любомир Далчев за развитието на българската скулптура в края на XX век.

Приложеният към текстовата част на дисертационния труд албум, със своите две части допълва и илюстрира подходящо текста в услуга на главната теза на докторанта.

Заключението и формулираните приноси са коректни и в контекста на цялостния текст.

Освен научния характер на труда той, сам по себе си е и интересно и полезно четиво, което ми дава основание да препоръчам, при подходяща редакция, целия труд или част от него по преценка на автора, да бъде издаден под формата на книга. Тя без съмнение ще предизвика достатъчен интерес във всеки изкушен от разглеждания проблем.

Въз основа на всичко казано до тук, смятам, че дисертационния труд **„Монументалността като характеристика на формата. Проблеми при пластичния изказ в скулптурата малък формат на Любомир Далчев от 60-те и 70-те години”** има приносен характер и покрива изискванията на Закона за присъждане на научно-образователната степен **„Доктор”**.

На заседанието на Научното жури убедено ще гласувам с „Да”.

**проф. Христо Харалампиев**

08.05.2018 г.

